

**UCHWAŁA NR IX/72/15
RADY POWIATU HAJNOWSKIEGO**

z dnia 27 sierpnia 2015 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2013r. poz. 595 i 645; z 2014r. poz. 379 i 1072; z 2015r. poz. 871) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015r. poz. 332) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2015-2017.

Spis treści:

I. Wstęp	3
II. Podstawy prawne programu	4
III. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej	4 - 7
IV. Diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej istniejącej w powiecie hajnowskim	7 - 15
V. Infrastruktura w zakresie pomocy społecznej na terenie powiatu hajnowskiego	15- 17
VI. Założenia programu	17
VII. Cele szczegółowe programu	18 – 22
VIII. Finansowanie Programu	23- 24
IX. Ewaluacja i monitoring realizowanych zadań	24
X. Podsumowanie	24

I. Wstęp

Minął trzeci rok realizacji przez samorząd powiatowy zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. , poz.332). Kolej na następne trzy lata założeń i planów do zrealizowania w zakresie organizacji systemu pieczy zastępczej. Powyższa ustawa jest obszernym aktem prawnym regulującym zasady i formy wspierania rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej. Ponadto określa zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, organów administracji samorządowej, jak i źródło ich finansowania.

Zadaniem pieczy zastępczej realizowanej na szczeblu powiatu jest praca w ramach posiadanych kompetencji z dzieckiem umieszczonym w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz usamodzielnianie wychowanków.

Program rozwoju pieczy zastępczej służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy w Powiecie Hajnowskim. Harmonogram działań z zakresu rozwoju pieczy odzwierciedla przyjęte założenia i działania na najbliższe 3 lata.

W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań wspierających rodziny biologiczne i rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielnianych wychowanków, a także utrzymujących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu. Program jest zbieżny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społeczny na lata 2008 – 2015.i założeniami opracowywanego aktualnie „Programu zrównoważonego rozwoju Puszczy Białowieskiej 2014 – 2020”.Realizacja przyjętych w Programie celów powinna zmniejszyć

liczbę dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo wychowawczych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej a docelowo zmniejszyć liczę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

II. Podstawy prawne programu

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka,
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 575 ze zm.),
- 4) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2013 r. Nr 180, poz. 1453. ze zm.),
- 5) Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2015 r. , poz. 583),
- 6) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2015 r. poz. 332,)
- 7) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze. zm.),
- 8) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720)

III. Charakterystyka środowiska rodzinnego zagrożonego umieszczeniem dzieci w zastępczych formach opieki.

Zgodnie z danymi WUS Białystok (strona: bialystok.stat.gov.pl) na dzień 31.12.2014 r. liczba mieszkańców powiatu hajnowskiego wynosiła 44.957 osób (w tym 21.760 mężczyzn oraz 23.197 kobiet). Liczba mieszkańców powiatu jest w stałej tendencji spadkowej. Np. w 2000 r. było 52.866 mieszkańców , 2005 – 48.435 osób , 2010 – 45.838 i 44.957 na koniec 2014 r.. Tak więc w okresie 14 minionych lat nastąpił spadek liczby mieszkańców powiatu o 7.909 osób tj. o 14,96 %. Powyższą sytuację odzwierciedlają dane o licznie urodzin i zgonów, np. w 2014 r. w powiecie odnotowano 337 urodzeń i 706 zgony. Saldo przyrostu naturalnego wyniosło więc minus 369 osób. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wynosi minus 8,17 Sytuacja powiatu w obszarze demografii jest wysoce niekorzystna. Liczba osób w wieku do szkolnym od 7 do 18 lat wynosi 4.586 co stanowi 10,09 % ogólnej liczby mieszkańców. Powyższe dane potwierdzają , iż w najbliższych latach nastąpi dalszy spadek liczby mieszkańców naszego powiatu. W skali województwa podlaskiego liczba osób w tym przedziale wiekowym wynosi 12,27 %. Tak więc spadek urodzeń i starzejące się społeczeństwo są niezaprzeczalnym faktem. Sytuacja materialno bytowa mieszkańców powiatu hajnowskiego (dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku) - Na terenie powiatu jest: 182 miejscowości i 21,4 tys. mieszkań. Średnia powierzchnia mieszkania wynosi 68,6 m² Przeciętna liczba izb w mieszkaniu – 3,9. Przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie - 3,79. Stopień wyposażenia mieszkań przedstawia się następująco: woda w mieszkaniu – 84,5 % , łazienka – 73,0% , centralne ogrzewanie – 51,6% Źródła dochodów mieszkańców powiatu : dochód z pracy – 26,8 % , źródło dochody niezarobkowe i pozostałe – 37,5% i na utrzymaniu członków rodziny – 25,3 % . Przeciętna wysokość wynagrodzenia za 2013 rok w powiecie wyniosła 3.317,56 zł. wobec średniej województwa podlaskiego 3.432,71 zł. co stanowi 96,6 % średniej wojewódzkiej. Poziom uzyskiwanych dochodów oprócz wymiaru ekonomicznego ma pośredni wpływ na jakość funkcjonowania rodziny i skalę zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w tych rodzinach.

Na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce (<http://pup/hajnowka.sisco.info>) wynika , iż na koniec 2014 r, zarejestrowanych było 1.859 osób bezrobotnych , w tym kobiety 846 , długotrwale bezrobotni – 1.058 osób (tj. 56,9% ogółu bezrobotnych) . Stopa bezrobocia na 31.12.2014 r. wyniosła : w powiecie hajnowskim 11,4 % w województwie podlaskim 13,1% i w kraju 11,5%. Pomimo spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych nadal jest to znaczący problem społeczny. Bezrobocie , szczególnie długotrwale

pozostawanie bez pracy, związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych i w skrajnych przypadkach do rozpadu rodziny. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem. Bezrobocie wiąże się nierzadko z nieprawidłowym wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców np. niewłaściwe odżywianie dzieci, brak przyborów szkolnych, brak możliwości wypoczynku, zaniedbania higieniczne itp.) , alkoholizmem, przestępczością, bezdomnością czy przemocą co w konsekwencji może być przyczyną umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Tab. Nr 1. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Hajnówka w latach 2012 - 2014

L P	Stan na dzień	31.12.2012 r.		31.12.2013		31.12.2014	
		mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
1.	Liczba osób bezrobotnych	1.236	1.061	1.248	1.055	1.013	846
	Ogółem	2.297		2.303		1.859	
2.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	1.117 tj. 48,6 % ogółu zarejestrowanych		1.206 tj. 52,4 % ogółu zarejestrowanych		1.058 tj. 56,9 % ogółu zarejestrowanych	
3.	Liczba osób pobierających zasiłek	285 tj. 12,4 % ogółu zarejestrowanych		244 tj. 10,6 % ogółu zarejestrowanych		221 tj. 11,9 % ogółu zarejestrowanych	

Źródło – dane pozyskane z PUP Hajnówka

Diagnostując środowiska rodzinne zagrożone dysfunkcją w różnych sferach życia, nie sposób zapomnieć o osobach korzystających z pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej. Trzeba mieć na uwadze, że dane statystyczne nie są w stanie przedstawić rzeczywistych problemów osób, które często żyją na krawędzi ubóstwa lub też nie korzystają ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z uwagi na dochód nieznacznie przekraczający kryterium dochodowe uprawniające do otrzymania pomocy.

Powody dla których przyznano świadczenia w poszczególnych gminach powiatu hajnowskiego w latach 2012 – 2014 przedstawia poniższa tabela.

Tab. Nr 2 – Powód przyznawania pomocy finansowej

Powody przyznawania pomocy	Liczba rodzin 2012 r.	Liczba rodzin 2013 r.	Liczba rodzin 2014 r.
Ubóstwo	1927	1950	2023
Sieroctwo	6	7	3
Bezdomność	16	12	20
Potrzeby ochrony macierzyństwa	199	220	226
Wielodzietność	116	124	129
Bezrobocie	1286	1403	1412
Nieppełnosprawność	559	615	621
Długotrwała lub ciężka choroba	297	350	363
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	253	252	208

<i>W tym: rodziny niepełne</i>	161	118	95
<i>rodziny wielodzietne</i>	53	42	33
<i>alkoholizm</i>	80	79	62
<i>narkomania</i>	0	1	0
<i>Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego</i>	60	61	44
<i>Zdarzenia losowe</i>	18	8	5
<i>Sytuacja kryzysowa</i>	0	2	0
<i>Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna</i>	1	0	0

Źródło - Dane ze sprawozdań MPiPS-03 pozyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu hajnowskiego

Jak wynika z powyższych danych największą liczbą rodzin korzystających ze wsparcia odnotowano z uwagi na ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

IV. Diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Hajnowskim.

1. Rodzinna piecza zastępcza

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dzieci przez rodziców biologicznych organizowana jest piecza zastępcza. Ideą pieczy zastępczej jest czasowe zapewnienie opieki i wychowania dzieciom, których rodzicom ograniczono lub pozbawiono ich tego prawa, na mocy postanowienia sądu. Jednym z zadań pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów

z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz

zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb dzieci, ze szczególnym

uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnorekreacyjnych. Dzieci umieszczane w pieczy zastępczej w większości przypadków w dotychczasowych rodzinach biologicznych doznawały wszelkiego rodzaju zaniedbań, przemocy od strony rodziców.

Najbardziej pożądaną formą pieczy zastępczej jest forma rodzinna z uwagi na możliwość stworzenia warunków opieki i wychowania najbardziej zbliżonych do rodziny naturalnej. Rodzinna piecza zastępcza może być sprawowana w formie:

- rodziny zastępczej spokrewnionej,
- rodziny niezawodowej,
- rodziny zawodowej,
- rodzinnego domu dziecka.

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, dziecko jest kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Dziecko może pozostawać w pieczy zastępczej okresowo do momentu rozwiązania sytuacji kryzysowej w rodzinie biologicznej lub dłużej, do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku kształcenia – nie dłużej niż do 25 roku życia.

Kandydaci na rodziny zastępcze lub rodziny zawodowe już istniejące muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

W Powiecie Hajnowskim w 2015 r. - 105 wychowanków przebywało w pieczy zastępczej tj. w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w tym z tej liczby:

- 74 dzieci przebywało w 40 rodzinach zastępczych i 2 rodzinnych domach dziecka w tym 22 wychowanków pochodziło z innych powiatów,
- 31 wychowanków w Domu Dziecka w Białowieży w tym 25 z powiatu hajnowskiego i 6 z innych powiatów,
- 1 wychowanek z powiatu hajnowskiego przebywa w rodzinie zastępczej na terenie powiatu ziemskiego Białystok

Aktualnie brak jest wychowanków z powiatu hajnowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów,

Ponadto 16 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych oraz 8 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych objętych jest procesem usamodzielniania.

Liczba wychowanków przebywających w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii i Zakładach Poprawczych nie jest ustalona, jednak w każdym roku procesem usamodzielniania objętych jest kilka wychowanków (np. w 2014 r. z usamodzielnienia skorzystało 3 wychowanków opuszczających ww. placówki)

W związku z dotychczas obowiązującym stanem prawnym samorząd powiatowy ponosi wydatki za wychowanków pochodzących z powiatu hajnowskiego niezależnie od formy pieczy zastępczej i faktycznego miejsca ich umieszczenia.

W przypadku wychowanków pochodzących z innych powiatów przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu hajnowskiego i Domu Dziecka w Białowieży – następuje zwrot poniesionych kosztów przez właściwe powiaty za swoich wychowanków.

Z posiadanych danych wynika, że na terenie powiatu hajnowskiego w pieczy zastępczej umieszczonych jest 28 wychowanków którzy przybyli z innych powiatów co stanowi 26,7 % ogółu wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie. Sytuacja z tym związana wymusza znaczący wysiłek organizacyjny samorządu powiatowego.

Do ustalenia wymaganej struktury pieczy zastępczej na terenie powiatu na najbliższe lata istotne jest przeanalizowanie liczby rodzin zastępczych i liczby wychowanków, ich struktury wiekowej, przyływów i odpływów wychowanków do pieczy zastępczej w ostatnim okresie. Dane poniższe pochodzą ze sprawozdań PS-02 przekazywanych do GUS za kolejne lata kalendarzowe i sprawozdań rzeczowo – finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za kolejne lata.

Tabela 3. Rodzinna piecza zastępcza – liczba rodzin i wychowanków

	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Rodzinna piecza zastępcza Ogółem
Wyszczególnienie					
1.Liczba – 2012 r. rodzin - 2014 r.	29 26	13 8	4 4	0 1	46 39
2.Liczba – 2012 r. Dzieci - 2014 r.	41 36	18 12	22 19	0 6	81 73
3.Liczba – 2012 r. dzieci - 2014 r. umieszczonych w pieczy	7 3	2 1	1 3	0 0	10 7

4.Liczba - 2012 r. dzieci - 2014 r. opuszczających pieczę zastępczą	2	2	0	0	4
	5	5	0	0	10
5.Liczba -2012 r. dzieci - 2014 r. z orzeczoną niepełnosprawnością	4	2	11	0	17
	4	2	11	1	18

Źródło - Dane własne PCPR Hajnówka ze sprawozdań PS-02

W strukturze rodzin zastępczych przeważają rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem (66,7%) Natomiast liczba dzieci w nich umieszczonych stanowi 49,3% ogółu dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu. W latach 2012 – 2014 nastąpił spadek liczby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych odpowiednio - dynamika spadku 84,8 % i 90,1 %. Jednocześnie trudno ocenić czy ta pozytywna tendencja jest stała. Liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą wynika po części z faktu zakończenia nauki i zakończenia udzielania wsparcia finansowego usamodzielnianym wychowankom wynikającego z wyczerpania możliwości prawnych udzielania dalszej pomocy.

Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych w Powiecie – struktura z podziałem na gminy – stan na 30.06..2015 r.

Gmina	Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Uwagi
1.Białowieża	2	2	2 rodziny spokrewnione
2.Czeremcha	6	14	3 rodz. zawodowe 2 rodz. niezawodowe 1 rodz. spokrewniona
3.Czyże	1	1	1 rodzina niezawodowa
4 Dubicze Cerkiewne	0	0	
5.Hajnówka gmina	4	4	1 rodzina spokrewniona
6.Hajnówka miasto	25	48	2 rodzinne domy dziecka Rodziny niezawodowe - 8 Rodziny spokrewnione - 15
7.Kleszczele miasto i gmina	1	1	Rodzina spokrewniona
8. Narew	0	0	
9. Narewka	3	4	2 rodziny spokrewnione 1 rodzina niezawodowa
10.Inny powiat	1	1	1 rodziny niezawodowa na terenie powiatu ziemskiego Białystok)
Razem	43	75	

Źródło - Dane własne PCPR - stan na 30 czerwca 2015 r.

Powyższa tabela przedstawia liczbę rodzin zastępczych znajdujących się na terenie powiatu hajnowskiego oraz rodzinnych domów dziecka. Przeważającą liczbę rodzin stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonuje na terenie miasta Hajnówka i gminy Czeremcha i gminy Hajnówka. W przypadku gminy Czeremcha w 3 rodzinach umieszczone są dzieci z innych powiatów w tym w jednej rodzinie przebywają równocześnie dzieci z innego powiatu i z powiatu hajnowskiego. Obserwuje się równocześnie, iż do rodzin zastępczych trafiają w większości dzieci z środowisk miejskich w których zachwane są tradycyjne wartości rodzinne. W dwóch gminach nie funkcjonują aktualnie rodziny zastępcze (gmina Dubicze Cerkiewne i Narew)

Tabela Nr 5 - Okres przebywania dziecka w pieczy zastępczej (2014 r.)

Wyszczególnienie	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej ogółem	Okres przebywania w pieczy zastępczej					
		do 3 m-cy	od 3 do 6 m-cy	od 6 do 12 m-cy	Od 1 roku do 2 lat	od 2 do 3 lat	pow. 3 lat
Rodziny spokrewnione	36	1	1	0	2	7	25
Rodziny niezawodowe	12	0	0	1	0	1	10
Rodziny zawodowe	19	0	1	0	0	0	18
Rodzinne domy dziecka	6	0	0	0	0	0	6
Dom Dziecka w Białowieży	29	0	0	4	4	2	19

Źródło - Sprawozdanie rzeczowo – finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2014 r.

Z powyższego wynika, iż okres przebywania większości wychowanków pieczy zastępczej wynosi 3 lata i więcej (77,2%) Z kolei z analizy planów usamodzielnianych wychowanków wynika, iż ich pobyt w pieczy zastępczej trwa przeciętnie kilka – a nawet w skrajnych przypadkach kilkanaście lat.

Tabela Nr 6– dzieci w pieczy zastępczej według wieku, powodu umieszczenia.-okres 01.01. - 30.06.2015 r..

Wyszczególnienie	Liczba dzieci w pieczy zastępczej rodzinnej	Liczba dzieci w pieczy zastępczej instytucjonalnej	Ogółem liczba dzieci w pieczy zastępczej
Dzieci w pieczy zastępczej w wieku – ogółem w tym:	74	30	104
Poniżej 1 roku życia	1	1	2
Od 1 do 3 lat	2	0	2
Od 4 - 6 lat	6	0	6
Od 7 – 13 lat	29	10	39
Od 14 -17 lat	23	15	38
Od 18 – 24 lat	13	4	17
Powód umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej:			
sieroctwo	2	1	3
pólsieroctwo	6	6	12
uzależnienia rodziców w tym alkoholu	11	19	30
bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	20	1	21
Niepełnosprawność jednego z rodziców	3	1	4
Pobytu za granicą 1 z rodziców (praca zarobkowa)	1	0	1
inne	31	1	32
dzieci cudzoziemców	0	1	1

Źródło - Sprawozdanie rzeczowo – finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I półrocze 2015 r.

Przedział wiekowy dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej świadczy, iż do rodzin trafiają już nastolatki. Wychowankowie w wieku 7 – 13 lat stanowią - 37,5 % i 14 – 17 lat – 37,5 %. Wzrasta również liczba wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej w wieku 18 – 24 lata (16,3 %) Powyższe wynika z korzystnych zapisów ustawowych umożliwiających pobyt wychowanków w dotychczasowej rodzinie zastępczej po osiągnięciu pełnoletności (wyższa kwota pomocy finansowej w trakcie kontynuowania nauki od kwoty przysługującej na usamodzielnienie na ten sam cel) Jedną z najważniejszych przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej są uzależnienia rodziców

(alkohol) , bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Niewielki procent stanowi brak rodziców lub jednego z rodziców jako powód umieszczenia w pieczy zastępczej.

Szkolenia rodzin zastępczych:

2013 rok – 36 osób przeszkolonych

2014 rok – 27 osób w tym: rodziny zastępcze 23 , rodzinne domy dziecka -2 , kandydaci na rodziny zastępcze – 2

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie powiatu hajnowskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo- wychowawcza typu socjalizacyjnego – Dom Dziecka w Białowieży. Zgodnie z decyzją Wojewody Podlaskiego placówka posiada zezwolenie na opiekę nad 30 wychowankami.

Tabela Nr 8. - Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej z powiatu hajnowskiego (sprawozdania MPiPS -03 i opracowania własne PCPR Hajnówce)

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2012 r.</i>	<i>2013 r.</i>	<i>2014 r.</i>
<i>Liczba wychowanków przebywających w ciągu roku w: Dom Dziecka w Białowieży</i>	39	35	36
<i>Liczba wychowanków w DD w Białowieży z powiatu hajnowskiego</i>	30	26	21
<i>Liczba wychowanków z powiatu hajnowskiego umieszczonych w placówkach (DD) na terenie innych powiatów</i>	7	0	0
<i>Nowe umieszczenia wychowanków w DD w Białowieży (przyływy) ogółem</i>	10	3	12
<i>Umieszczenia wychowanków w DD Białowieża z powiatu hajnowskiego</i>	10	0	7
<i>Usamodzielnienia wychowanków z DD w Białowieży</i>	8	11	5
<i>Usamodzielnienia wychowanków z powiatu hajnowskiego</i> <i>a) z DD w Białowieży</i> <i>b) z innych DD poza powiatem</i>			

	7	9	2
	7	0	0

Źródło opracowanie własne PCPR w Hajnówce na podstawie dostępnych sprawozdań

W Domu Dziecka w Białowieży na 30 czerwca 2015 r. przebywało 31 wychowanków. Nowe wymogi dotyczące placówek po 1 stycznia 2012 r. to zakaz umieszczania dzieci – (art. 231 ustawy o wspieraniu rodziny...):

- poniżej 7 roku życia (do 2015 r.)
- poniżej 10 roku życia (od 2016 r.)

W związku z powyższym zasadnym jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożliwości zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców.

Dodatkowo placówki opiekuńczo-wychowawcze powinny obniżyć do 2020 r. stan wychowanków do 14 dzieci lub utworzyć oddzielne placówki o maksymalnej liczbie miejsc 14.

3. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej

Osobie opuszczającą pieczę zastępczą po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą, zwaną dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia Sądu przyznaje się:

1) pomoc na:

- a) kontynuowanie nauki (wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej)
- b) usamodzielnienie - pomoc pieniężna (wniosek o przyznanie pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej)
- c) zagospodarowanie (wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej)

2) udziela się pomocy w uzyskaniu:

- a) odpowiednich warunków mieszkaniowych – (wniosek o przyznanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej),
- b) zatrudnienia – (wniosek o przyznanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej).

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie

jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- a) 3 lat — w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- b) roku — w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego w szczególności:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę:

- w szkole;
- w zakładzie kształcenia nauczycieli;
- w uczelni;
- na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Pomoc na kontynuację nauki przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

- a) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną — nie mniej niż 3300 zł,
- b) o w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo wychowawczą:
  - nie mniej niż 6600 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
  - nie mniej niż 3300 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
  - nie mniej niż 1650 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej jest udzielana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, w wysokości nie niższej niż 1500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3000 zł.

Przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie lub na zagospodarowanie można odmówić w przypadku, gdy:

- a) istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki została przyznana;
- b) osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą;
- c) osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia;
- d) stosunek pracy z osobą usamodzielnianą został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika;
- e) osoba usamodzielniana bez uzasadnionej przyczyny uchyliła się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;
- f) osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

W latach 2012-2014 w rodzinnych formach pieczy zastępczej usamodzielniało się ... wychowanków.

Tabela Nr 9 – Wydatki na usamodzielnienie

Rodzaj pomocy usamodzielnianym wychowankom		2012 rok		2013 rok		2014 rok	
		Liczba wychowanków	Kwota pomocy w zł.	Liczba wychowanków	Kwota pomocy w zł.	Liczba wychowanków	Kwota pomocy w zł.
1.Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	Pieczka rodzinna	17	102.773	10	57.673	16	76.965
	Pieczka instytucjonalna	3	7.929	7	25.691	7	25.691
2.Pomoc pieniężna jednorazowa na usamodzielnienie	Pieczka rodzinna	6	23.064	4	21.411	3	16.482
	Pieczka	3	16.470	2	11.529	1	4.941

	instytucjonalna						
3.Pomoc na zagospodarowanie	Pieczna rodzinna	2	5.595	1	2.488	1	1.500
	Pieczna instytucjonalna	4	11.523	1	1.986	2	5.578

Źródło opracowanie własne PCPR w Hajnówce na podstawie dostępnych sprawozdań

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania. Ponadto osoby te cechują się często biernością i niechęcią do zmian w swoim życiu. Niejednokrotnie mają zbyt niską motywację do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiający młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

4. Finansowanie pieczy zastępczej

Od 1 stycznia 2012 rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko, przysługiwało świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

- 660 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 1000 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

Finansowanie zadań z zakresu opieki zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej do końca 2011r. należało do zadań powiatu. Od 1.01.2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

V. Infrastruktura powiatu hajnowskiego w zakresie pomocy rodzinie - według stanu na 30.06.2015 r.

Na terenie Powiatu Hajnowskiego funkcjonują :

1. Dom Dziecka w Białowieży,
2. Dom Pomocy Społecznej w Białowieży,
3. Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (9 jednostek),
4. Miejskie i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce
6. Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Hajnówce
7. Warsztat Terapii Zajęciowej w Hajnówce,
8. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna
9. Mieszkania chronione przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce (dwa)
10. Poradnia specjalistyczne przy SP ZOZ Hajnówka w tym: Poradnia Zdrowia Psychicznego, Poradnia Leczenia Uzależnień,
11. Świetlica socjoterapeutyczna MOPS Hajnówka
12. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu (spokrewnione , niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka)
13. Stowarzyszenie Wspierania Rodzin „Uśmiech Dziecka” w Hajnówce
14. Stowarzyszenie Pomocna Dłoń w Hajnówce
15. Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Hajnówce
16. Fundacja Wspomagania Edukacji, Integracji i Terapii Osób Niepełnosprawnych „KAJA” (www.fundackajaja.pl)

Uwzględniając analizę statystyczną pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej istniejącą infrastrukturę jak też zadania do realizacji wynikające z nowej ustawy przez samorząd powiatowy powstaje możliwość określenia koncepcji funkcjonowania pieczy zastępczej na terenie powiatu w tym określenia 3 letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej (art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

Czynniki wpływające na opracowanie koncepcji pieczy zastępczej.

1. Liczba wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej.
2. Przyczyny umieszczania wychowanków w pieczy zastępczej.
3. Analiza przyczyn opuszczenia pieczy zastępczej .
4. Stopień przygotowania usamodzielnianych wychowanków do samodzielnego życia z różnych form pieczy zastępczej.
5. Stopień wpływu samorządu powiatowego na umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej. Decyzje o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej podejmuje Sąd Rodzinny. Tworzenie niektórych rodzin zastępczych spokrewnionych w opinii pracowników PCPR jest wielce problematyczne.
6. Uwarunkowania prawne tworzenia, funkcjonowania i finansowania pieczy zastępczej.
7. Potencjalna liczba rodzin zastępczych kwalifikujących się do przekształcenia w rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka w kontekście ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (po 1.01.2012 r.)

Poważnym utrudnieniem we wspieraniu tych rodzin jest niedobór środków finansowych na zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną.

Na terenie powiatu od ponad 60 lat funkcjonuje Dom Dziecka w Białowieży. Od 1999 roku organem prowadzącym jest samorząd powiatu hajnowskiego. W placówce mogą przebywać dzieci od

7 do 18 lat lub w przypadku kontynuowania nauki do 25 roku życia. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w tej placówce w latach 2012 – 2015 wynosił:

- 2012 - 4000,61 zł.
- 2013 - 4.015,84 zł.
- 2014 - 4.006,76 zł.
- 2015 - 3.899,00 zł.

Obserwuje się kolejną prawidłowość opisywaną w literaturze i potwierdzoną w wywiadach środowiskowych, iż do rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych trafiają dzieci z rodzin z wieloma sprzężonymi problemami. Wśród dysfunkcji rodzin, z których zachodzi potrzeba zabrania dzieci można wymienić: długotrwałe bezrobocie, alkoholizm i inne uzależnienia, niezaradność życiowa, upośledzenia i choroby (psychiczne), przemoc w rodzinie.

VI. Założenia programu

Strategicznym celem niniejszego programu jest kontynuacja budowy lokalnego systemu pomocy dziecku i rodzinie w powiecie hajnowskim. W ostatecznym efekcie stworzenie systemu w ramach, którego rodzina będzie mogła liczyć na pomoc i wsparcie wielozakresowe oraz zintegrowane. System wspierania rodzin musi mieć charakter lokalny. Instytucją koordynującą wykorzystującą istnienie wielu podmiotów, w tym także organizacji pozarządowych powinien być powiat – PCPR.

Analiza danych oraz dotychczasowe doświadczenia wskazują w pierwszej kolejności na ogromną potrzebę wsparcia rodzin naturalnych już na etapie, gdy problemy się rozpoczynają. Aktualnie wygląda to najczęściej tak, że pomoc przychodzi „za późno”, czyli na etapie głębokiego kryzysu rodziny. W takiej sytuacji najczęściej zachodzi potrzeba zabrania dzieci z rodziny i zaczynania pomocy niejako „od końca”. Należy dążyć do stworzenia systemu, aby nie dopuszczać do takich sytuacji. Jest to duży obszar skorelowanych działań, zarówno profilaktycznych jak i zmniejszających skutki patologii, skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy materialnej, specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej), bądź socjalnej.

Na tle omawianego problemu – zbyt późnej pomocy dla dzieci i rodzin, wyłania się kolejny, a mianowicie niedostosowanie społeczne oraz przestępczość wśród dzieci i młodzieży.

Bardzo ważnym elementem programu jest obszar tworzenia i wspierania rodzinnych form opieki zastępczej. Obejmuje on propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, poszukiwanie i szkolenie kandydatów do prowadzenia niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych, a następnie pomoc usamodzielniającym się wychowankom tych rodzin. Pomoc ta dotyczy również usamodzielnianych wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Podsumowując, lokalny system pomocy dziecku i rodzinie chcąc przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom, powinien być oparty o cztery fundamentalne zasady działań:

1. bliżej dziecka – najlepiej w rodzinie,
2. wcześniej – zanim narosną problemy,
3. krócej - by nie zdejmować odpowiedzialności z rodziców na dziecko,
4. bardzo ekonomicznie – poprzestając na formie adekwatnej do potrzeb, wykorzystując potencjał profesjonalistów, bez zbędnego stosowania form opieki całodobowej.

Cel główny Programu wpisuje się w cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Hajnowskiego, jako „**doskonalenie opieki nad rodziną i dzieckiem**”.

Kierunki działań w tym zakresie wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb oraz zadań przypisanych ustawą do realizacji przez samorząd powiatowy.

VII. Cele i zadania Programu

1. Cel operacyjny – Promowanie i rozwój różnych form pieczy zastępczej.

W tym celu założono pozyskiwanie kandydatów zainteresowanych tworzeniem rodzinnych form pieczy zastępczej, objęcie ich specjalistycznymi szkoleniami, wspieranie istniejących rodzin zastępczych w oparciu o instrumenty wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Lp	Kierunki działań	Zadania	Realizatorzy / Partnerzy	Wskaźniki realizacji
1	Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	1. Akcje promujące rodzicielstwo zastępcze 2. Pozyskiwanie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze 3. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze 4. Stworzenie warunków do powstawania rodzin zastępczych 5. Wzrost liczby rodzin zastępczych 6. Szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych	PCPR – organizator rodzinnej pieczy zastępczej, instytucje współpracujące, OPS-y	1. Rodzaj i liczba działań promocyjnych 2. Liczba rodzin/osób kandydatów na rodziny zastępcze 3. Liczba szkoleń rodzin zastępczych 4. Liczba nowych rodzin zastępczych 5. Liczba szkoleń i osób uczestniczących w szkoleniach 6. Liczba rodzin które ukończyły szkolenie i uzyskały świadectwo kwalifikacyjne
2	Wspieranie otoczenia rodzinnej pieczy zastępczej	1. Pozyskiwanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny pomocowej 2. Pomoc w organizacji grup wsparcia dla rodzin zastępczych	PCPR / organizator rodzinnej pieczy zastępczej	1. Liczba utworzonych rodzin pomocowych 2. Utworzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych

2. Cel – Wsparcie istniejących form pieczy zastępczej

Wsparcie istniejących form pieczy zastępczej będzie prowadzone w oparciu o instrumenty wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Lp	Kierunki działań	Zadania	Realizatorzy/Partnerzy	Wskaźniki realizacji
----	------------------	---------	------------------------	----------------------

1	<i>Realizacja założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</i>	<p>1. Udzielanie świadczeń finansowych obligatoryjnych i fakultatywnych</p> <p>2. Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej</p> <p>3. Organizowanie szkoleń w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo wychowawczych rodzin zastępczych</p> <p>4. Zapewnienie pomocy i wsparcia w ramach grup wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego</p> <p>5. Prowadzenie diagnozy psychologicznej dla rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rdd</p> <p>6. Wspieranie rodzin zastępczych w formie wolontariatu</p> <p>7. Zatrudnianie osób do pomocy przy opiece nad dziećmi oraz przy pracach gospodarczych na wniosek rodzin zawodowych i niezawodowych</p>	PCPR / NGO / OPS	<p>1) Liczba udzielonych świadczeń finansowych o charakterze obowiązkowym i fakultatywnym</p> <p>2) Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora</p> <p>3) Liczba szkoleń dla rodzin zastępczych i liczba uczestników tych szkoleń</p> <p>4) Liczba diagnoz psychologicznych</p> <p>5) Liczba rodzin objętych wolontariatem</p>
2	<i>Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie</i>	<p>1) Upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie pomocy dziecku i rodzinie w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej</p> <p>2) Organizowanie spotkań szkoleniowych i doradczych dla instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny</p> <p>3) Tworzenie zasad współpracy pomiędzy instytucjami w zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</p>	PCPR/ OPS / Kuratorzy /Policja	<p>1) Liczba spotkań międzyinstytucjonalnych</p> <p>2) Liczba wypracowanych standardów współpracy</p> <p>3) Liczba osób uczestniczących w spotkaniach</p>

3. Cel –Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej

Lp	Kierunki działań	Zadania	Realizatorzy / Partnerzy	Wskaźniki realizacji
1	<i>Wzmocnienie działań skierowanych na usamodzielnianych</i>	<p>1) Udzielanie świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków</p> <p>2) Realizacja programów usamodzielnienia</p>	PCPR / opiekun usamodzielnienia / placówki opiekuńczo wychowawcze	<p>1) Rodzaj ,liczba i kwota udzielonych świadczeń</p> <p>2) Liczba wychowanków objętych procesem usamodzielnienia</p>

	wychowanków	3) Monitoring wychowanków w środowisku lokalnym		3) Liczba wychowanków którzy w pełni zrealizowali plan usamodzielnienia
2	Pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy	Pomoc w przygotowaniu wniosku o przydział mieszkania ,	Opiekun usamodzielnienia ,pracownik PCPR Samorząd gminy	Liczba wychowanków uzyskującymi pomoc w uzyskaniu miejsca do zamieszkania
3	Zapewnienie miejsc w mieszkaniu chronionym przy PCPR	1) Każdorazowa analiza sytuacji usamodzielnianego wychowanka, 2) Wydanie decyzji przyznającej prawo do zamieszkania w mieszkaniu chronionym, monitorowanie pobytu	PCPR	Liczba wychowanków uzyskującymi pomoc w uzyskaniu miejsca do zamieszkania
4	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskaniu kwalifikacji zawodowych	1) Wydawanie decyzji na przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki, 2) Rozmowy indywidualne i monitoring	Opiekun usamodzielnienia PCPR	Liczba wychowanków uzyskujących nowe uprawnienia zawodowe lub podwyższających kwalifikacje
5	Wspieranie finansowe i rzeczowe	Wydawanie i monitorowanie decyzji przyznającej pomoc	PCPR Opiekun usamodzielnienia	Liczba wychowanków uzyskujących pomoc rzeczową
6	Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie wejścia na rynek pracy	Rozmowy indywidualne, Monitoring programu usamodzielnienia	Opiekun usamodzielnienia PCPR	Liczba wychowanków rejestrujących się w PUP
7	Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych zagrożonych wykluczeniem społecznym	opracowanie i realizacja projektu	PCPR	Liczba projektów

5. Dostosowanie poziomu świadczonych usług na terenie powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówki opiekuńczo-wychowawcze do 2020 roku powinny być przekształcone w mniejsze jednostki w których umieszczone będzie nie więcej jak 14 wychowanków.

Lp	Kierunki działań	Sposób realizacji działań	Osoby/instytucje realizatorzy	Termin realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji
1	Stopniowe obniżanie liczby wychowanków DD do 2020 r. zgodnie z ustawą	Analiza przyjmowania nowych wychowanków,	Dyrekcja DD	Na bieżąco	Utrzymanie standardów liczby wychowanków placówki	Liczba wychowanków zmniejszona w stosunku do poprzedniego roku
2	Przekształcanie DD w placówkę lub placówki w których umieszczone jest do 14 wychowanków	Przyjęcie stosownej Uchwały Rady Powiatu	PCPR Dom Dziecka Starostwo Powiatowe	Lata 2015 - 2017	Utrzymanie standardów	Utworzenie w 2020 r. placówki lub placówek o liczbie wychowanków dla 14 osób
3	Wspieranie pełnoletnich wychowanków z Domu Dziecka w Białowieży	Programy usamodzielnienia	Dyrekcja DD PCPR, Opiekun usamodzielnienia	Na bieżąco	Zwiększenie szans wychowanków na samodzielne funkcjonowanie	Liczba usamodzielnianych wychowanków
4	Przygotowanie kadry placówki w związku z koniecznością obniżenia liczby wychowanków placówki	Rozmowy indywidualne / polityka kadrowa	Dyrektor DD	Na bieżąco	Uświadomienie konieczności zmian	Zrozumienie kadry do podejmowanych działań
5	Ograniczenie umieszczania wychowanków w DD pochodzących z innych powiatów	Podjęcie decyzji	PCPR Starostwo Powiatowe	Na bieżąco	Spadek liczby wychowanków pochodzących z innych powiatów	Liczba wychowanków przebywających w DD z innych powiatów

6. Limity dotyczące pieczy zastępczej w Powiecie Hajnowskim na lata 2015-2017

Zgodnie z art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wskazujący na konieczność określenia limitu tworzenia rodzin zastępczych, zakłada, że w latach obowiązywania niniejszego programu należy zapewnić dotychczasowy poziom / limit zawodowych rodzin zastępczych z możliwością zwiększenia w 2017 roku do 4 rodzin zastępczych zawodowych.

Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2015 rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2016 rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2017 rok
3	3	4

Limit nie uwzględnia rodzinnych domów dziecka. Obecnie na terenie powiatu funkcjonuje dwa rodzinne domy dziecka w tym 1 utworzony przez Powiat Łęczyński za zgodą Powiatu Hajnowskiego.

Ustalenia limitu rodzin zastępczych dokonano w oparciu o rozeznane potrzeby i dotychczasowe doświadczenia w odniesieniu do liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Zadania realizowane w ramach programu finansowane będą w szczególności z:

1. budżetu powiatu hajnowskiego – środki przyznane dla PCPR Hajnówka
2. budżetów samorządów gminnych (art. 191 ust. 9 ustawy)
3. budżetów powiatowych (art. 191 ust. 4 ustawy – z tytułu zawartych porozumień)
4. budżetów administracji rządowej (MPiPS , Wojewoda)
5. Środki zewnętrzne, w tym fundusze UE
6. Inne

Przedstawiony poniżej projekt budżetu przedstawia zaplanowane wydatki na realizację Programu na rok 2015 zgodnie z Uchwałą budżetową Rady Powiatu Hajnowskiego .

Tabela Nr 10 - Plan finansowy realizacji Programu w roku 2015

Rodzaj wydatku	Rok 2015 w zł.
Rodziny zastępcze – rozdział 85204 w tym:	1.037.000
§ 3110	819.000
§ 4010	37.700
§ 4040	2.300
§ 4110	10.000
§ 4120	1.500
§ 4170	65.000
§ 4210	12.650
§ 4270	2.000
§ 4280	200
§ 4300	5.000
§ 4330	79.000
§ 4410	1.000
§ 4440	1.650
Placówki opiekuńczo wychowawcze w budżecie PCPR Rozdział 85201 w tym:	95.000
§ 3110	55.000
§ 4330	40.000
Dom Dziecka w Białowieży	
Rozdział 85201	1.401.730
Ogółem piecza zastępcza	2.533.730

Źródło: wyciąg z planu finansowego PCPR Hajnówka na 2015 rok w zakresie pieczy zastępczej

IX. Ewaluacja i monitoring realizowanych zadań

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce. Program jest spójny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008 – 2015 i projektem Strategii Powiatu na kolejny okres.

Monitorowanie niniejszego programu odbywać się będzie na podstawie bieżącej oceny i analizy realizowanych celów i zadań oraz ocenie stopnia osiągniętych efektów przy pomocy opracowanych narzędzi.

Monitorowanie będzie procesem ciągłym. Do monitorowania i ewaluacji zostanie wykorzystany harmonogram działań na dany rok kalendarzowy oraz ocena pod kątem efektów realizacji.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce będące koordynatorem programu, będzie raportowało rokrocznie działania wraz z rocznym sprawozdaniem z Jego działalności.

X Podsumowanie

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w rodzinie naturalnej lub

stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju i wychowania.

Podejmowane działania pozwolą jak najdłużej funkcjonować dziecku w środowisku rodzinnym.

Będzie to możliwe dzięki specjalistycznemu poradnictwu i rozwojowi sieci placówek wsparcia

dziennego oraz wsparciu finansowemu pozwalającemu na wyjście z sytuacji kryzysowej.

Dzieci, które zostały pozbawione właściwej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, zostaną przyjęte do rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Należy dążyć do skracania okresów pobytu dzieci w zastępczej formie opieki na rzecz powrotu do rodzin biologicznych. W tym celu niezbędny jest rozwinięty system wsparcia środowiskowego wraz z pomocą terapeutyczną, materialną i socjalną przeznaczoną dla rodzin dysfunkcyjnych, z wczesną interwencją zespołów składających się z profesjonalistów (pracownik socjalny, terapeuta, psycholog, pedagog szkolny, kurator zawodowy, policjant, lekarz).

Aby wyżej wymienione cele były prawidłowo realizowane należy stworzyć sprawnie funkcjonujący system współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami świadczącymi pomoc rodzinie i dziecku na terenie Powiatu Hajnowskiego. Koordynatorem tego działania od 2012 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które realizuje cele zawarte w niniejszym Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej, Kompleksowym Programie Pomocy Dziecku i Rodzinie oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W lokalnym systemie działań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych należy brać pod uwagę udział również innych podmiotów i instytucji.

Założenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, które nie zostaną zrealizowane w latach 2015 – 2017, mogą być uwzględnione w kolejnym programie.